

Position paper (update 2025)

Economische gevolgen van een EU-Mercosur handelsakkoord voor de Nederlandse economie

Dr. Siemen van Berkum

Senior researcher International Policy

Wageningen University & Research / Wageningen Economic Research

Aanleiding en doel van het onderzoek

Het onderzoek is een geactualiseerde analyse van de economische gevolgen van het EU-Mercosur-‘principeakkoord’ dat is verschenen in Carrico et al. (2020). In een parlementair verzoek van Kamminga c.s. (31 januari 2024) is de Nederlandse regering verzocht om een update van dit onderzoek ‘voorafgaand aan de besluitvorming over het akkoord’. Hoewel de teksten van het handelsdeel van het akkoord nagenoeg ongewijzigd zijn gebleven, is de economische en beleidscontext waarin de uitvoering van het akkoord – indien aangenomen – zal plaatsvinden, wel aanzienlijk veranderd. Zo maakten de coronapandemie, de oorlog in Oekraïne, en de in recente jaren opgelopen geopolitieke spanningen duidelijk hoe afhankelijk de Nederlandse en Europese economie is van internationale handelsrelaties,

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Social & Economic Research en richt zich op de effecten van het akkoord op de Nederlandse handelsstromen, het nationale inkomen en productie voor een reeks landbouw-, industriële en dienstensectoren. De analyse schat ook de inkomenseffecten voor Nederlandse agrarische gezinsbedrijven. De studie simuleert met behulp van een economisch model (MAGNET) wat de gevolgen zijn van aanpassingen in importtarieven, verruiming van tariefvrije invoercontingenten en ‘harmonisering’ van zogenoemde non-tarifaire maatregelen (o.a. sanitaire en fytosanitaire standaarden en technische productiespecificaties) voor de bilaterale handelsstromen tussen de EU en Mercosur bij volledige implementatie van het akkoord in 2040 (het akkoord spreekt van een implementatieperiode van 15 jaar). De uitgangssituatie en belangrijkste bevindingen van de studie zijn hieronder kort samengevat.

Uitgangssituatie

De huidige Nederlandse handelsrelaties met Mercosur zijn beperkt: 0,7% van de totale Nederlandse export en 1,7% van de totale Nederlandse import. Voor de EU als geheel gelden vergelijkbare percentages. De bilaterale handel met Mercosur heeft een bijzonder kenmerk: de EU26 en Nederland exporteren voornamelijk industriegoederen naar Mercosur, terwijl de import in vrijwel gelijke mate bestaat uit landbouw- en industrieproducten.

Mercosur schermt zijn markt af met hogere importtarieven dan de EU-tarieven op importen uit Mercosur.

Bestaande afspraken over tariefvrije importcontingenten worden vervangen door nieuwe tariefcontingenten (geldend voor de hele Mercosur) voor rundvlees, pluimveevlees, varkensvlees, ethanol, rijst, honing, maïs, kaas, melkpoeder en babymelkpoeder; en voor suiker voor Brazilië en Paraguay. Mercosur introduceert op zijn beurt tariefcontingenten op de invoer van kaas, melkpoeder en babymelkpoeder uit de EU. De overeengekomen tariefvrije contingenten zijn vaak groter dan de huidige en daarom wordt verwacht dat de handel door deze wijzigingen zal toenemen.

Handelsstromen tussen de EU en Mercosur wordt (naast tarieven en importcontingenten) beïnvloed door verschillen in zogenoemde niet-tarifaire maatregelen zoals fytosanitaire normen en technische standaarden. Het akkoord zet in op een samenwerkingsproces om overeenkomstige standaarden te bereiken, maar noemt geen exacte doelen.

Belangrijkste bevindingen van de studie

De modelresultaten tonen bescheiden macro-economische effecten van het akkoord voor Nederland, met een verwachte stijging van 0,02% van het bruto binnenlands product (bbp) oftewel 239 miljoen euro in 2040, in vergelijking met een basisscenario zonder akkoord in 2040. Naar schatting stijgt het bbp van de rest van de EU-26 met 0,01% oftewel 2,6 miljard euro. De lage percentages komen vooral door de economische structuur van Nederland en de EU, waarbij diensten, met meer dan twee derde van de totale economisch output, de grootste sector is. De landbouw- en industriële sectoren, die het meest te maken zullen hebben met veranderingen in tarieven en tariefcontingenten als gevolg van dit akkoord, zijn in feite kleine onderdelen van de Nederlandse en Europese economie.

Bestaande afspraken over tariefvrije importcontingenten worden vervangen door nieuwe tariefcontingenten (geldend voor de hele Mercosur) voor rundvlees, pluimveevlees, varkensvlees, ethanol, rijst, honing, maïs, kaas, melkpoeder en babymelkpoeder; en voor suiker voor Brazilië en Paraguay.

Importbelemmeringen voor landbouwproducten in Nederland zijn, in vergelijking met die voor de industriële of dienstensectoren, het grootst. De landbouwsectoren ondervinden dan ook relatief meer concurrentie van import uit de Mercosur-landen als in het kader van het akkoord tarieven en andere importkosten verminderen. Met name de Nederlandse import van hoge kwaliteit rundvlees en pluimveevlees, die relatief hoge importbescherming genieten (door importtarieven, tariefcontingenten en/of NTM's), zal zowel procentueel (respectievelijk 111% en 69%) als in waarde uitgedrukt (278 miljoen euro en 137 miljoen euro) aanzienlijk toenemen. Wat de export betreft, is een toename van de Nederlandse uitvoer mogelijk van zuivel (257%, in waarde 33 miljoen euro) en diverse maakindustrieën, zoals machines, en ook zakelijke dienstverlening, waar de exporttoename procentueel gezien weliswaar beperkt is maar aanzienlijke bedragen vertegenwoordigt (respectievelijk 482 miljoen euro en 811 miljoen euro). Deze toenames zijn grotendeels het gevolg van een relatief sterke verlaging van de importtarieven van de vier Mercosur-landen.

Position paper (update 2025)

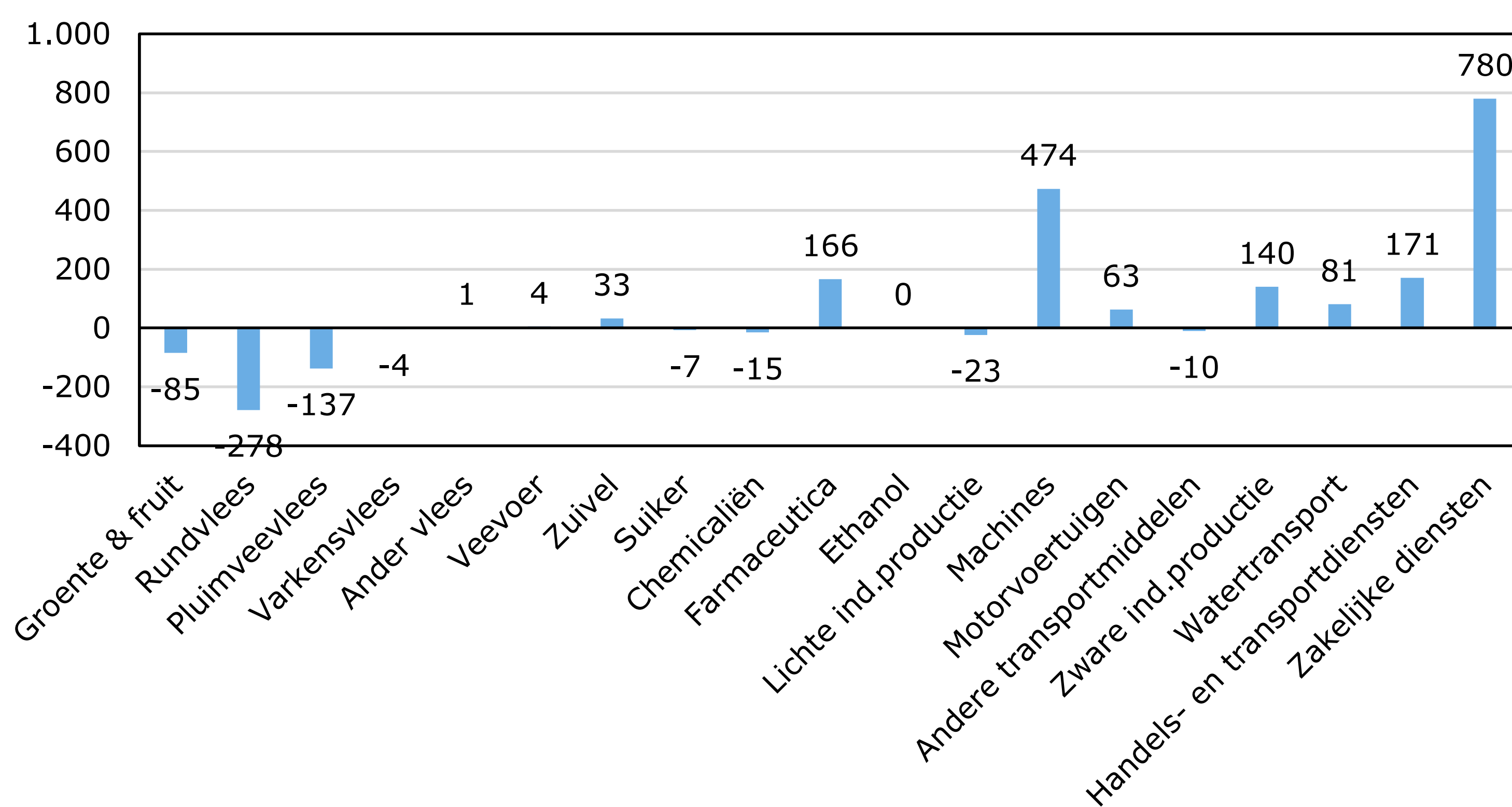
Economische gevolgen van een EU-Mercosur handelsakkoord voor de Nederlandse economie

Dr. Siemen van Berkum

Senior researcher International Policy

Wageningen University & Research / Wageningen Economic Research

Over het geheel genomen zijn de gevolgen voor de handelsbalans voor Nederland positief (zie figuur ES.1). Wel treedt een verslechtering van de Nederlandse bilaterale handelsbalans op voor rundvlees en pluimveevlees. De handelsbalans voor industriële en de dienstensector zal daarentegen verbeteren. De verslechtering van de bilaterale handelsbalans voor landbouwproducten (met uitzondering van die voor zuivelproducten) is echter gering in vergelijking met de substantiëlere groei van het bilaterale handelsoverschot van de maakindustrie en dienstensectoren, waardoor het handelssaldo voor alle sectoren gezamenlijk positief is.

Figuur 1 Verandering in de Nederlandse handelsbalans met vier Mercosur-landen (in miljoenen euro's)

Veranderingen in export en import leiden vervolgens tot veranderingen in de binnenlandse productie. Als reactie op een exporttoename is de binnenlandse productie geneigd te groeien om aan de groeiende vraag te voldoen. Anderzijds leidt een relatieve importtoename doorgaans tot een inkrimping van de binnenlandse productie. Dat laatste zal zich voordoen in de rundvlees en pluimveevlees verwerkende industrie (slachterijen). Hierbij doet het grootste effect zich voor in de rundvleesverwerkende industrie: de productiewaarde komt 15,6%, of 458 miljoen euro lager uit in 2040.

Overigens is zijn de gevolgen voor de productiewaarde in de primaire rundveesector klein omdat rundvleesproductie voor het overgrote deel van melkkoeien komt en er weinig gespecialiseerde rundvleesmesterijen in Nederland zijn.

De lagere productiewaarde van ver/bewerkt rundvlees is niet alleen het gevolg van veranderingen in de bilaterale handelsbetrekking met Mercosur-landen maar wordt ook veroorzaakt door een afname van de Nederlandse rundvleesexport naar andere afzetmarkten; zo neemt de afzet van Nederlands rundvlees op de interne EU-markt af als gevolg van het toegenomen en concurrerende aanbod van rundvlees uit Mercosur in andere EU-lidstaten. Aangezien de EU-lidstaten de belangrijkste handelspartners van Nederland zijn, leidt met name dit verlies aan concurrentievermogen tot de afname van de productiewaarde van verwerkt rundvlees. Als verklaring van de productieveranderingen ten gevolge van de veranderingen in handelsvoorwaarden met Mercosur-landen zijn dus ook deze indirecte effecten (op de import uit en export naar andere markten dan de Mercosur-landen) van belang.

De gevolgen voor de productiewaarde in de primaire rundveesector zijn klein omdat rundvleesproductie voor het overgrote deel van melkkoeien komt en er weinig gespecialiseerde rundvleesmesterijen in Nederland zijn.

Gevolgen voor de landbouw op bedrijfsniveau

Prijswijzigingen op sectorniveau werken door op opbrengsten, kosten en daarmee inkomens op bedrijfsniveau in de primaire landbouw. De prijswijzigingen op bedrijfsniveau als gevolg van het EU-Mercosur-handelsakkoord zijn bijzonder laag, behalve voor rundveehouderijen (-0,44% ten opzichte van het basisscenario in 2040). De gemiddelde inkomens per bedrijf in 2040 verschillen het meest van die in het basisscenario in 2040 voor de vleeskalverhouderij, de leghennen- en rundveehouderijen (respectievelijk 590, 530 en 420 euro), mede door de iets hogere voerprijzen. De inkomensgevolgen voor andere typen landbouwbedrijven zijn kleiner. Het voorbehoud bij deze resultaten op bedrijfsniveau is dat geen rekening is gehouden met dynamische productiereacties op deze prijsveranderingen en met structurele veranderingen in de sector in de loop der tijd. Daarom zijn, hoewel wijzigingen in de opbrengsten zijn opgenomen, aanpassingen in schaal en andere kosten niet opgenomen in de simulaties van de effecten van het handelsakkoord op bedrijfsniveau.

